

NOTATKI PRZYRODNICZE

Maciej Wachecki

PIERWSZY PRZYPADEK LĘGU PLISZKI TUNDROWEJ *MOTACILLA FLAVA THUNBERGI* W KRAINIE GÓR ŚWIĘTOKRZYSKICH

6 VI 2004 na terenie Pogórza Szydłowskiego na łąkach k. Drugni Rządowej (gm. Pierzchnica, woj. świętokrzyskie) stwierdziłem lęg samca pliszki tundrowej *M.f.thunbergi* z samicą nieznanego podgatunku pliszki żółtej *Motacilla flava spp.* (Akceptacja KF PTZool.).

Zaobserwowana para zajęta była karmieniem młodych; samica wielokrotnie latała z pokarmem w ściśle określone miejsce, samiec towarzyszył samicy albo w czasie karmienia patrolował teren z czubka krzewu. Kiedy usiłowałem znaleźć gniazdo, ptaki bardzo zaniepokojone, oblatywały mnie w małej odległości i odzywając się nerwowo próbowały odciągnąć mnie od miejsca, gdzie samica wlatywała z pokarmem. Poszukiwania okazały się bezskuteczne, więc po pewnym czasie zrezygnowałem z nich aby nie zakłócać lęgu. Samca rozpoznałem po nieco dłuższej obserwacji. W porównaniu z samcem *M. flava*, różnił się następującymi cechami: wyraźnie ciemniejszym wierzchem ciała, brzuch, pierś i gardło były koloru cytrynowo-żółtego, wyraźnie intensywniejszego niż nominalnych osobników. Główną cechą rozpoznawczą była ciemnogrnatowa głowa z całkowitym brakiem brwi nad okiem, pokrywy uszne bardzo ciemne, jedynie w rejonie potylicy była malutka i ledwo widoczna jasna plamka, białe rozjaśnienie odchodzące od dzioba było również bardzo małe i wąskie. Para gniazdowała w terenie otwartym na użytkowanej, częściowo wypasanej łące, która była bardzo rzadko porośnięta krzewami.

Pewne przypadki gniazdowania w Polsce zdarzają się dość rzadko. Pierwsze tego typu informacje pochodzą z Górnego Śląska i Mazur gdzie samce o cechach tego podgatunku, podobnie jak w tym przypadku, przystępowały do lęgów z samicami nieznanego podgatunku (Natorp 1922, Tischler 1941). Współcześnie na terenie Polski stwierdzono 22 pewne przypadki gniazdowania (Raporty Komisji Faunistycznej). Zdecydowana większość miała miejsce w północno-wschodniej części kraju (13), z czego najwięcej (9) w województwie podlaskim. Na północ od Warszawy odnotowano 13 z 22 lęgów. Lęg w rejonie m. Drugnia Rządowa był pierwszym takim przypadkiem zarówno w Krainie Gór Świętokrzyskich jak i w zachodniej części Polski, tj. na zachód od Wisły. Dotychczas zanotowano jeszcze tylko dwa takie lęgi;

2-7 VII 2009 r. w rejonie m. Sypniewo, pow. złotowski, woj. wielkopolskie (M. Duda) oraz 18 IV-7 VII 2012 w okolicach m. Staropole, pow. częstochowski, woj. śląskie (G. Kaczorowski, S. Czyż). Najbardziej wysuniętym na południe stanowiskiem lęgowym w Polsce był rejon m. Łączany, pow. wadowicki, woj. małopolskie, gdzie 13 VII-15 VII. 2006 obserwowano lęg (P. Malczyk, R. Gawęda). Co ciekawe, pierwsze przypadki lęgów *M. f. thunbergi* na południu kraju stwierdzono w roku 2004, gdzie niemal równocześnie potwierdzono gniazdowanie trzech par; dwóch w woj. podkarpackim; 4 VI w m. Czarna Sędziszowska i 4 VI-5 VI w m. Trzciana (J. Ciosek) oraz 6 VI opisywany lęg w m. Drugnia Rządowa. Pierwsza dekada czerwca jest okresem, w którym stwierdza się zdecydowanie najwięcej przypadków gniazdowania – 12.

Opisywana obserwacja jest pierwszym jak i dotąd jedynym odnotowanym lęgiem w Krainie Gór Świętokrzyskich, gdzie nawet na przelotach ta pliszka była obserwowana rzadko (Chmielewski *et al.* 2005).

Literatura

- Chmielewski S., Fijewski Z., Nawrocki P., Polak M., Sułek J., Tabor J., Wilniewicz P. 2005. *Ptaki Krainy Gór Świętokrzyskich. Monografia faunistyczna*. Bogucki Wyd. Nauk., Kielce – Poznań.
- Komisja Faunistyczna 2005. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2004*. Not. Orn. 46: 159–180.
- Natorp O. 1922. *Über einige atypisch gefärbte Motacilla flava flava L.* Orn. Monatsber. 30, 1: 3-6.
- Tischler F. 1941. *Die Vögel Ostpreussens und seiner Nachbargebiete*. I-II. Königsberg/Berlin.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Wilniewicz P., Szczepaniak W., Zięćik P., Jantarski M. 2001. *Ptaki stawów rybnych w Górkach i terenów przyległych*. Kulon 6: 3-61.

Adres autora:

ul. Gagarina 10/18, 25-031 Kielce, email: m.wachecki@gmail.com

FIRST RECORD OF BREEDING DARK - HEADED WAGTAIL *MOTACILLA FLAVA THUNBERGI* IN THE ŚWIĘTOKRZYSKIE MOUNTAINS

Summary

On 6 June 2004, I observed in the Szydłowskie Plateau one male of the Dark-headed Wagtail *Motacilla flava thunbergi* at nest with a female of unknown subspecies. This is the first record of this subspecies nesting in the Świętokrzyskie Mountains and in the western part of Poland. Accepted by the Avifaunistic Commission.